

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж2 559/23
9.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Весне Целетовић Цуцић, председника већа, Александре Лековић и Весне Дамјановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Марко Благотић, адвокат из Београда, Студентски трг бр. 8, против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Звонар Зоран, адвокат из Београда, ул. Др Александра Костића бр. 19, ради заштите од насиља у породици, одлучујући о жалби туженог изјављеној против пресуде Трећег основног суда у Београду П2 448/22 од 24.5.2023. године, у седници већа одржаној дана 9.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба туженог ББ и **ПОТВРЂУЈЕ СЕ** пресуда Трећег основног суда у Београду П2 448/22 од 24.5.2023. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неоснован.

Образложење

Изреком побијане пресуде Трећег основног суда у Београду П2 448/22 од 24.5.2023. године, у ставу првом, одређене су мере заштите од насиља у породици и наложено је туженом да се исели из породичне куће на адреси ..., забрањено му је да се приближава тужилји на удаљености мањој од 50 метара, забрањено му је да се приближава месту становања тужилје, породичној кући у ... на удаљености мањој од 50 метара и забрањено му је да узнемирава тужилју, лично, телефоном и писмено. Одређено је да ће наведене мере заштите од насиља у породици трајати годину дана, почев од пријема преписа пресуде, као и да жалба не задржава извршење мера заштите од насиља у породици. Ставом другим изреке пресуде, обавезан је тужени да тужилји, на име трошкова парничног поступка, исплати износ од 196.500,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења.

Против ове пресуде жалбу је благовремено изјавио тужени, побијајући је у

целости из свих законских разлога.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” бр. 72/11, са каснијим изменама и допунама), те чланова 202-207 Породичног закона (“Службени гласник РС” бр. 18/05 са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је нашао да жалба туженог није основана.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које овај суд као другостепени пази по службеној дужности, као ни битна повреда одредаба поступка из тачке 12 истог члана, на коју се неосновано жалбом туженог указује, с обзиром на то да је првостепени суд за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, па се правилност и законитост исте могу са сигурношћу испитати.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку, парничне странке су биле у браку од 19.5.1985. године, до 23.2.2021. године, када је брак, из кога имају две пунолетне ћерке, разведен. Тужени је током трајања брака имао проблема са коцком и алкохолом, због чега је лечен у Специјалној болници за болести зависности у Драјзеровој улици 2014. године, а лечио се и на Институту за ментално здравље у Палмотићевој улици. Осим проблема зависности од алкохола и коцке, тужени има и здравствене проблеме, јер болује од епилепсије, што је последица рањавања у главу на ратишту, а има и висок крвни притисак, цирозу јетре и астму. Породица се налази на евиденцији органа старатељства од 2016. године, по пријави супруге за добијање старатељства над супругом, а услед поремећених партнерских односа полиција је више пута интервенисала у периоду од 2014. године, до 2020. године. Непосредан повод за подношење тужбе је догађај из јуна месеца 2020. године, када је тужила била у дневном боравку, а тужени је сишао са спрата, држећи нож у руци, којим је замахнуо према тужили и тражио јој 20.000,00 динара. Ћерка парничних странака је тада позвала полицију, која је интервенисала и овлашћена службена лица су сачинила службену белешку. Наредбом полицијског службеника МУП-а Републике Србије, ПС Земун број 111/20 од 19.6.2020. године, туженом је изречена хитна мера привременог удаљења из стана и привремена забрана учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој, а која мера је решењем Трећег основног суда у Београду НП 171/20 од 21.6.2020. године продужена за још 30 дана, тачније трајање мере је одређено до 19.7.2020. године. По истеку наведених мера, тужени се вратио у стан, а правноснажним решењем Трећег основног суда у Београду П2 692/20 од 5.8.2020. године, одређена је привремена мера заштите од насиља у породици према туженом и забрањено му је да узнемирава тужилу лично, телефоном и писмено, забрањено му је да се приближава тужили на удаљености мањој од 300 метара, као и да се приближава месту становања тужиле, ... на удаљености мањој од 300 метара, које мере ће важити до правноснажног окончања овог поступка. Након повратка у стан, тужени је наставио са конзумирањем алкохола и насилним понашањем, па је дана 21.10.2020. године дошло до ескалације насиља, тако што је тужени у алкохолисаном стању почео да дави тужилу, због чега је она позвала полицију, па је тужени приведен и због кршења мера у прекршајном поступку осуђен је на казну затвора у трајању од 40 дана, од 22.10.2020. године до 1.12.2020. године. Решењем Трећег основног суда у Београду П2 692/20 од 2.12.2020. године, одређена је мера заштите од насиља у породици и наложено је

туженом исељење из породичне куће у ..., али је ова привремена мера решењем Вишег суда у Београду Гж 2126/21 од 21.4.2021. године укинута. Тужени се по изласку из затвора више није враћао у стан у коме је живео са тужиљом и није је узнемиравао. Изнајмио је кућу у ... код ..., близу своје сестре, где и сада живи. Парничне странке су током трајања брака живеле у кући која је стечена током брака, а која се састоји из два нивоа, односно на доњем нивоу се налазе купатило, кухиња и дневни боравак, а на спрату три собе и купатило, с тим што је једну собу користио тужени, а другу тужиља. Парничне странке живе у истој стамбеној јединици, у оквиру које је тужени користио једну собу. Из налаза и мишљења Центра за социјални рад у Београду, Одељење Земун од 9.11.2020. године, утврђено је да је насиље туженог према тужиљи у дугом временском периоду било високог интензитета, због чега је сврсисходно изрећи мере заштите од насиља у породици и то меру забране узнемиравања, сваког дрског понашања и ремећења душевног мира и спокојства тужиље, као и меру обавезног лечења од болести зависности туженог, под контролисаним условима, у одговарајућој здравственој установи. Из налаза и мишљења Центра за социјални рад Одељење Земун од 19.8.2021. године, утврђено је да су надлежни органи Центра проценили да постоје услови за изрицање мере забране приласка туженог тужиљи на удаљености од 5 метара, уместо мере исељења из породичне куће, а узимајући у обзир да су теренском посетом констатовали да постоје два засебна улаза у двориште породичне куће, са одвојеним стамбеним јединицама, и то једном стамбеном јединицом у приземљу, где борави тужиља и другом стамбеном јединицом на спрату куће, са спољашњим засебним степеништем, где борави тужени. Проценили су да су супружници физички дистанцирани, те да не живе у истој стамбеној јединици, што умањује ризик од будућих ескалација насиља. Закључили су и да је прекомерно конзумирање алкохола од стране туженог један од фактора ризика за даљу ескалацију насиља, па је његово лечење од алкохолизма предложено као начин за смањивање или елиминацију наведеног ризика. Водитељ случаја ... је приликом саслушања, на рочишту одржаном дана 2.12.2021. године изјавила да су довољне мере заштите од насиља у породици- забрана узнемиравања тужиље од стране туженог и забрана приближавања тужиљи. Након што јој је предочена фотографија у списима, из које се види да странке не живе у одвојеним стамбеним јединицама, већ у једној стамбеној јединици у оквиру које је тужени користио једну собу, водитељ случаја се изјаснила да је у том случају сврсисходно да странке не живе заједно већ у одвојеним стамбеним јединицама, чиме би тужиља била заштићена, уз забрану туженом да прилази тужиљи на удаљености мањој од 5 метара, при чему се ово растојање односи на размак између две особе, а не између два улаза. Из допунског налаза и мишљења Центра за социјални рад, Одељење Земун од 7.6.2022. године, утврђено је да су органи Центра извршили теренску посету дана 27.5.2022. године, којој је присуствовала тужиља и том приликом су утврдили да се породична кућа састоји од три засебне стамбене јединице са једним улазом у заједничко двориште. Стамбена јединица у којој живи тужиља је најпространија и састоји се од приземља и спрата, друга стамбена јединица је у приземљу, једнособна по структури и у њој борави подстанар, док се трећа стамбена јединица налази на спрату и у њој живи старија ћерка парничних странака ВВ. На основу обављеног разговора са тужиљом проценили су да се у међувремену оснажила и изашла из улоге жртве насиља, освешћена је у погледу системске заштите од насиља, вербализује страх у односу на бившег супруга, овде туженог и изричита је у неприхватању могућности да се тужени врати у породичну кућу и живи одвојено у некој од стамбених јединица. Обавили су разговор и са туженим у просторијама Центра за социјални рад Одељења Земун дана 3.6.2022.

године и том приликом навео је да и даље повремено конзумира мање количине алкохолних пића, у складу са уобичајеним нормама и негирао је злоупотребу истих. Прихвата могућност поновног лечења од болести зависности које се може спровести у Институту за ментално здравље, по његовом повратку из ..., где тренутно борави. Проценили су да је мотивација туженог за лечење аутентична и мотивисана побољшањем квалитета односа са ћеркама. Узимајући у обзир све наведено, као и протек времена од последње ескалације насиља, органи Центра су закључили да је актуелно целисходно изрицање мере забране узнемиравања тужиље лично, телефоном и писмено, те да је сврсисходно изрицање мере забране приближавања на удаљености од 5 метара, како тужилци тако и туженом. Проценили су и да ће се знатно умањити ризик од насиља по окончању поступка за поделу заједнички стечене имовине и физичког раздвајања бивших супружника. Поступајући по захтеву суда, а у циљу отклањања непрецизности и нејасноћа достављеног налаза од 7.6.2022. године, а у погледу тога што се Центар за социјални рад није изјаснио о мери иселења, достављен је налаз и мишљење надлежног Центра од 7.11.2022. године, према коме није целисходно туженом изрећи меру иселења из породичне куће, јер је насиље заустављено, није било рецидива дужи временски период и постоје стамбени услови да жртва и учинилац живе одвојено, у засебним стамбеним јединицама а у истој породичној кући, уз наглашавање да то не подразумева враћање туженог у стан у коме је живео са сада бившом супругом, већ у један од преостала два засебна стана у истој породичној кући. Изјаснили су се и да је забрана приближавања на удаљености од 5 метара, обострано, мера превенције, с обзиром да би повратком туженог у кућу бивши супружници били у ситуацији да користе заједничко двориште и улаз у двориште, а овом мером би се смањио ризик од евентуалних постразводних конфликта. Надлежни орган старатељства је приликом одлучивања о мери забране приближавања на удаљености од 5 метара, а које треба изрећи и тужилци и туженом, узео у обзир чињеницу да се мере заштите од насиља у породици изричу учиниоцу, али да је у овом случају процењено постојање коерцитивног насиља (жртва постаје насилна као последица одбране од насиља) те да из тог разлога меру забране приласка треба изрећи и туженом и тужилци. Водитељ случаја ... је изјашњавајући се на налазе и мишљења Центра за социјални рад од 9.11.2020. године 19.8.2021. године, 7.6.2022. године и 7.11.2022. године, изјавила да тужилка није била насилна према туженом, али да се у пракси предлажу мере обостране забране приближавања, јер оне имају превентивни карактер, а узимајући у обзир стање на терену. Изјаснила се да постоје три стамбене јединице у заједничком дворишту. Супервизор ... је приликом саслушањана рочишту дана 14.3.2023. године изјавила да у свему остаје при налазима и мишљењима надлежног органа старатељства која су достаљена суду током поступка и допунама налаза, појашњавајући да се у случају предлагања двостраних мера заштите од насиља у породици не мора да ради о ситуацији да су оба лица насилници, већ о превентивној мери. Када размишљају о мерама заштите од насиља у породици превасходно узимају у обзир ризик, односно имају у виду интензитете, хронцитет и јасну намеру учиниоца да повреди жртву. Објаснила је да у конкретном случају тип насиља које је вршио тужени, а који је последица алкохолизма, није исто као насиље које врши особа која има психопатску структуру личности, када је насиље према жртви само по себи циљ. Узимајући у обзир конкретну врсту насиља и временску дистанцу сматра да су мере забране узнемиравања и приближавања довољне јер је према процени ризик значајно умањен. Супервизор је изјавила да је разговарала са туженим и да није подвргнут лечењу од алкохолизма, из разлога што тренутно живи далеко од Института за

ментално здравље, те да би користио услуге по повратку у Београд. Изјаснила се и да није целисходно одређивати меру исељења туженог из стана јер је насиље заустављено, протекло је доста времена од последњег инцидента, а и жртва је ојачана, користи услуге система и институције, па зна да препозна насиље и да тражи помоћ. Појаснила је да надлежни органи Центра ни у једном тренутку нису пошли од тога да би парничне странке живеле у истој стамбеној јединици, заједно, већ у одвојеним стамбеним јединицама, те да здрава логика налаже да неко ко је живео у кући има првенство становања у простору у коме живе подстанари. Након што јој је предочено да су стамбене јединице удаљене међусобно око 2 метра, изјавила је да су органи Центра пошли од претпоставке да странке неће крочити у истом моменту кроз врата, те да ће се уколико се то и догоди учинилац вратити како би жртва могла да изађе.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је оценио да је целисходно одредити мере заштите од насиља у породици ближе означене у ставу првом изреке побијане пресуде, применом одредби чланова 197 и 198 Породичног закона. Оценио је да је присутан ризик од насиља и да ће се одређивањем мера заштите од насиља у породици обезбедити адекватна заштита тужиље, односно да ће јој се обезбедити мир, спокојство и безбедност, те живот без страха од даљег насиља, али да ће се деловати и превентивно у смислу одвраћања учиниоца од поновног насиља и упозорење на законске последице које га очекују за случај да понови своје понашање према тужиљи. Првостепени суд је закључио да тужени настоји да минимизира конфликте (иако не спори да постоје), а своје понашање према тужиљи оправдава тиме да је испровоциран њеним понашањем, не препознајући при томе основни узрок проблема, а то је алкохолизам. Разлог за одређивање мера заштите од насиља у породици, по оцени првостепеног суда, је и тај што тужени заправо нема увид у своје неадекватно понашање. Посебно је ценио налазе и мишљења надлежног органа старатељства, као и усмена изјашњења водитеља случаја и супервизора дата током поступка, али је нашао да су налази нејасни и контрадикторни, те да је орган старатељства изашао из оквира задатка који је дат од стране суда, у складу са чланом 286 Породичног закона. Првостепени суд није прихватио налаз и мишљење Централни за социјални рад од 9.11.2020. године јер се, између осталог, предлаже мера обавезног лечења од алкохолизма под контролисаним условима, коју закон не предвиђа као меру заштите од насиља у породици, с обзиром да није таксативно наведена у члану 198 Породичног закона. Није прихватио ни налаз и мишљење Центра за социјални рад Одељење Земун од 19.08.2021. године, у коме је предложено да се туженом изрекне мера забране приближавања тужиљи, уместо исељење из стана у коме живе. Ово из разлога што су, по оцени првостепеног суда, странке учиниле неспорним да су живеле у једној стамбеној јединици, која је у оквиру породичне куће, а да та јединствена стамбена јединица има два нивоа (није физички подељена). Оценио је и да су мишљења водитеља случаја и супервизора нејасна и контрадикторна у погледу обостраног изрицања мере заштите од насиља у породици, јер је по оцени првостепеног суда закон јасан у погледу тога да постоји однос између жртве и насилника и да се насилнику забрањује одређено понашање. За првостепени суд је неприхватљиво објашњење да и тужиљи треба забранити да се приближава туженом, јер је у супротности са законском нормом. Смисао превенције, по оцени првостепеног суда, није да се тужиљи, која је жртва, ограничи кретање или забрани одређено понашање, већ мера треба да утиче на насилника, да се уздржи од понашања којим се угрожава здравље и живот жртве. Налог за исељење из стана у коме су парничне странке живеле, по оцени првостепеног суда,

јесте заштитна мера јер боравком туженог у истом простору безбедност тужиље је угрожена, а да ли породична кућа има више станова и ко их користи, није предмет овог поступка, већ поступак деобе брачне тековине. Такође, првостепени суд је оценио да околности што тужени није узнемиравао тужиљу током поступка и да се након изласка из затвора није враћао у стану коме је живео, те да је тужиља ојачала, не могу бити одлучујуће за оцену суда да ли је тужиљи угрожена безбедност, јер је основни фактор ризика-алкохолизам туженог и даље присутан.

По налажењу Апелационог суда, на потпуно утврђено чињенично стање, правилно је првостепени суд применио материјално право и то одредбе чланова 197 и 198 Породичног закона, када је донео одлуку садржану у ставу првом изреке побијане пресуде и одредио мере заштите од насиља у породици, с обзиром на то да из доказа изведених током поступка несумњиво произилази да је тужени вршио насиље према тужиљи и то у дужем временском периоду, а поремећени породични односи између парничних странака ескалирали су током 2020. године, тако што је тужени замахивао ножем према тужиљи и давио је.

Одредбом члана 197 став 1 Породичног закона прописано је да насиље у породици, у смислу овог закона, јесте понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице, а насиљем у породици сматра се између осталог nanoшење или покушај nanoшења телесне повреде, вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање. Ставом трећим истог члана прописано је да се члановима породице између осталог сматрају супружници или бивши супружници.

У смислу наведене законске одредбе, насиље у породици је сваки вид физичког, сексуалног, психичког или економског злостављања које врши један члан породице према другом члану породице, без обзира на то да ли такво понашање правни прописи инкриминишу и да ли је извршилац насиља пријављен органима гоњења. Извршење насиља у породици доводи до угрожавања домена сигурности и односа поверења међу члановима породице и представља облик контроле и манифестацију моћи над члановима породице. Породичноправна заштита од насиља регулисана је тако што је законодавац изричито забранио насиље у породици, а члановима породице је признао право на заштиту од насиља у породици, и то чланом 10 Породичног закона, те је регулисао мере породичноправне заштите и услове под којима се оне одређују и предвидео и уредио посебан поступак по чијим се правилима поступа у парници која се води ради заштите од насиља у породици. У сваком поступку за заштиту од насиља у породици суд испитује да ли је и како је насиље испољено, утврђује да ли је конкретно понашање лица, за које се утврди да је извршилац насиља, а које се састоји у одређеним радњама, пропуштању, гестикалацији и слично, заиста испољено и потом квалификује то понашање. При томе је неопходно да суд покаже нулту толеранцију на насиље, што подразумева да се свако понашање које одступа од стандарда нормалног опхођења и комуницирања са члановима породице квалификује као насиље у породици.

Сврха заштитних породичноправних мера јесте да се њиховом применом спречи поновно извршење насиља у породици, да се обезбеди нужна заштита физичког и психичког интегритета, здравља и личне безбедности члана породице изложеног

насиљу, као и да се отклоне околности које погодују или подстичу понављање насиља, односно извршење других видова насиља. Суштина ових мера огледа се у ограничавању или привременој забрани одржавања личних односа извршиоца насиља са жртвом насиља, што укључује и ограничење извесних права и слобода извршиоца насиља, с обзиром да је привремена забрана контакта извршиоца насиља са жртвом једини начин да се предупреди ново насиље.

Следом изнетог, првостепени суд је правилно поступио када је наложио туженом да се исели из породичне куће. Ово из разлога што су услови за изрицање ове мере испуњени, без обзира на право својине туженог на стану, у ситуацији када је он у дужем временском периоду, у континуитету угрожавао тужиљу и то не само њено душевно здравље и спокојство, већ и њен телесни интегритет. Изречена мера није основ одузимања права власништва туженог и не прејудицира, односно не утиче на утврђење сувласничких односа парничних странака на предметном стану, већ само за одређени временски период ограничава право туженог да у стану живи. Заштитна мера иселења има за циљ не само санкцију за учињену повреду, већ и превентивни разлог како би се убудуће спречило узнемиравање и насиље и обезбедило спокојство и безбедност жртве. Ово посебно у ситуацији када постоји само једна стамбена јединица, која није физички подељена и један излаз у двориште, па не би било могуће обезбедити адекватно физичко раздвајање парничних странака, нити би се могла остварити сврха мере забране приласка тужиљи, која је такође адекватна и неопходна. .

Правилно је првостепени суд поступио и када није одредио меру заштите од насиља у породици према тужиљи, а што тужени у жалбеним наводима истиче као пропуст. Ово из разлога што суд, сходно одредби члана 286 Породичног закона, може затражити од органа старатељства да изнесе своје мишљење о сврсисходности одређене мере заштите од насиља у породици, али није везан налазом и мишљењем органа старатељства и оцењује га као једно од доказних средстава и у склопу свих осталих изведених доказа. У конкретном случају, тужиља није вршила насиље према туженом, жртва је насиља и према томе не треба јој ускраћивати права ни слободе, нити је из изјашњења органа старатељства јасно који бви циљ био остварен овако одређеном мером.

Наиме, ако се има у виду да тужени према тужиљи у дужем временском периоду испољава физичко и психичко насиље, ствара осећај страха и несигурности, да његово понашање одступа од стандарда нормалног комуницирања са члановима породице, те да тужени својим поступцима нарушава спокојство и мир тужиље, то су се стекли услови за изрицање мера заштите од насиља у породици забране приближавања туженог тужиљи на удаљености мањој од 50 метара, забрана приступа око места становања тужиље на истој удаљености и забрана даљег узнемиравања, како правилно закључује и првостепени суд. При том, то што се тужени по изласку из затвора преселио и више не живи у истој кући са тужиљом, а што тужени истиче у жалбеним наводима, није разлог да се према њену не одреде наведене мере заштите од насиља у породици, посебно имајући у виду да се тужени није подвргао лечењу од алкохолизма, па постоји оправдана бојазан да ће наставити са вршењем насиља према тужиљи, односно да ће поновити насилно понашање.

Неосновани су и жалбени наводи туженог да је првостепени суд одлуку засновао

на неправилној оцени изведених доказа, посебно исказу тужиље, за који је навео да је контрадикторан сам себи и осталим доказима. Ово из разлога што је исказ тужиље у свему поткрепљен осталим изведеним доказима, из којих несумљиво произилази да је тужени својим насилним понашањем угрожавао мир, безбедност и спокојство тужиље у дужем временском периоду, због чега су му од стране полиције изрицане хитне мере предвиђене Законом о спречавању насиља у породици, а током поступка одређена је и привремена мера заштите од насиља у породици, која ће се примењивати до правноснажног окончања овог поступка. Такође, надлежни орган старатељства је након извршене процене дао мишљење да је целисходно туженом изрећи мере заштите од насиља у породици, посебно из разлога прекомерног конзумирања алкохола, што је један од фактора ризика за даљу ескалацију насиља. Сходно наведеном, у првостепеном поступку није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374, у вези са чланом 8 Закона о парничном поступку, на коју се жалбом указује, јер је првостепени суд у складу са одредбом члана 8 ЗПП-а, оценио сваки доказ засебно и све доказе заједно и за своју одлуку дао ваљане и на закону засноване разлоге.

Потврђена је и одлука о трошковима парничног поступка, с обзиром на то да је иста донета правилном применом одредбе члана 153 Закона о парничном поступку у вези са одредбом члана 207 Породичног закона.

Са изложеног, Апелациони суд је на основу одредбе члана 390 Закона о парничном поступку и члана 401 тачка 2 истог Закона одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Имајући у виду исход жалбеног поступка, Апелациони суд је одбио захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка, па је на основу одредбе члана 165 став 1 Закона о парничном поступку одлучио као у ставу другом изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија
Весна Целетовић Цуцић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић